

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Кафедра педагогіки та психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ / JÓVÁHAGYOM”

Завідувач кафедри

Tanszékvezető

_____ Біда Олена Анатоліївна

”_____” _____ 2022р.

“ПОГОДЖУЮ / ELLENJEGYZEM”

Гарант освітньої програми

Szakfelelős

_____ Силадій Іван Михайлович

”_____” _____ 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
TANTÁRGYI PROGRAM

Правові аспекти управління навчальним закладом

(назва навчальної дисципліни / a tantárgy neve)

напрямок підготовки/спеціальність / szak: галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Професійна кваліфікація: Керівник підрозділів у сфері освіти та виробничого навчання

Освітня кваліфікація: магістр

спеціалізація / szakosodás _____

Розробники програми / A program kidolgozói:

Моца А.А., к.ю.н. / Motsa Andriy, PhD

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології
 Протокол №   1   від   29   серпня 2022 року
 Jóváhagyva a Földtudományi és Turizmus Tanszék ülésén
 2022 _____ -án, jegyzőkönyv száma: _____

Завідувач кафедри / Tanszékvezető _____
 (підпис / aláírás)

Біда О.А. / Bida O.
 (прізвище та ініціали / név)

1. Опис навчальної дисципліни / A tantárgy leírása

Найменування показників / A jellemzők megnevezése	Галузь знань, напрям підготовки, рівень освіти / Képzési ág, szak, képzési szint	Характеристика навчальної дисципліни / A tantárgy jellemzői	
		денна форма навчання / nappali tagozat	заочна форма навчання / levelező tagozat
Кількість кредитів / Kreditszám – 4	Галузь знань / Képzési ág 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова / Kötelező	
Модулів / Modulok – 1 Змістових модулів / Tartalmi modulok – 4	Напрямок підготовки / спеціальність / Szak 011 Освітні, педагогічні науки	Курс / Évfolyam:	
Загальна кількість годин / Összóraszám – 120		I	
		Семестр / Félév	
		2	
Тижневих годин для денної форми навчання / Heti óraszám nappali tagozaton: аудиторних / kontakt – 4 самостійної роботи / önálló munka – 4	Рівень освіти / Képzési szint бакалавр / bachelaurátus	Лекції / Előadások	
		20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські / Gyakorlati, szeminárium	
		10 год./óra	__ год./óra
		Лабораторні / Laboratóriumi	
		__ год./óra	__ год./óra
		Самостійна робота / Önálló munka	
90 год./óra	__ год./óra		
		Вид контролю / Ellenőrzés formája: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни / A tantárgy célja és feladata

Мета дисципліни – формування професійних компетенцій сучасного керівника навчального закладу для забезпечення правових засад діяльності НЗ.

Для досягнення визначеної мети в процесі викладання курсу «Правові аспекти управління навчальним закладом» необхідно вирішити такі завдання:

- Систематизувати знання щодо:
  - загальних положень теорії права;
  - ролі приватного та публічного права у сфері освіти;
  - особливостей юридичної відповідальності у сфері освіти;

— правових основ охорони, розпорядження та захисту результатів творчої, інтелектуальної діяльності;

— нормативно-правової бази у галузі освіти.

• Сформуувати вміння:

— використовувати основні поняття теорії права у процесі діяльності НЗ;

— орієнтуватись у системі приватного та публічного права;

— застосовувати підстави та передбачати правові наслідки юридичної відповідальності учасників освітніх правовідносин;

— формалізувати результати інтелектуальної творчої діяльності як певні об'єкти права інтелектуальної власності, давати правову оцінку цивільно-правовим відносинам щодо набуття, здійснення (використання) та захисту прав інтелектуальної власності.

• Розвинути установки до:

— аналітичності;

— поваги до закону.

Очікувані результати навчальної дисципліни:

- критично осмислювати, приймати та застосовувати необхідні рішення, відповідний інструментарій в умовах надзвичайних ситуацій для життєзабезпечення контингенту.

- володіння сучасними знаннями в галузі освіти.

- розуміти формування засад соціальних проєктів, знати значимість їх для суспільства, враховувати соціальні надбання людства.

- формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки, вести проблемно-тематичну дискусію.

- опанування освітньої тематики компонентів з питань керівництва освітньою та правовою діяльністю закладу освіти.

- здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук, використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення освіти, враховувати вимоги чинного законодавства, етичних міркування та соціальну відповідальність.

- приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації, взаємодіяти з людьми.

- вміти застосовувати на практиці знання та розуміння функцій управління, впроваджувати інформаційне, методичне, матеріально-технічне та кадрове забезпечення освітньої організації / закладу освіти (підрозділу).

- передбачати самостійне розв'язання складної задачі у сфері освітніх, педагогічних наук, що характеризується невизначеністю умов і вимог, розуміння ситуацій у напрямках управління та організації теоретичного і практичного навчання.

• Установки до:

— аналітичності;

— поваги до закону.

3. Програма та структура навчальної дисципліни/A tantárgy programja és felépítése

Назви модулів і тем / A modulok és témák címe	Кількість годин / Óraszám									
	денна форма / nappali tagozat					заочна форма / levelező tagozat				
	усього / összesen	у тому числі / ebből				усього / össze	у тому числі / ebből			
		л / e	п / gy	лаб / lab	с.р. / ö.m.		л / e	п / gy	лаб / lab	с.р. / ö.m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовний модуль I. Основи освітнього права										
Тема 1. Місце освітнього права у системі права	5	1			4					5

України									
Тема 2. Роль приватного та публічного права у сфері освіти	5	1			4				5
Тема 3. Особливості юридичної відповідальності у сфері освіти	14	2	2		10		2		12
Змістовий модуль II. Основи трудового та сімейного права									
Тема 4. Трудовий договір	11	2	1		8				11
Тема 5. Робочий час та час відпочинку	13	2	1		10		2		11
Тема 6. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей	10	2	2		6				10
Змістовий модуль III. Права охорона творчої, інтелектуальної діяльності учасників освітнього процесу									
Тема 7. Система правової охорони інтелектуальної власності	5	1			4				5
Тема 8. Набуття та здійснення прав на результати творчої інтелектуальної діяльності	5	1			4				5
Тема 9. Захист прав інтелектуальної власності	12	2			10				12
Змістовий модуль IV. Нормативно-правове забезпечення у галузі освіти									
Тема 10. Структура освітнього законодавства. Рамковий закон – ЗУ «Про освіту», основні положення в умовах реформування	12	2			10				12
Тема 11. Нормативно-правове забезпечення вищої та професійно-технічної освіти	14	2	2		10				14
Тема 12. Нормативно-правове забезпечення дошкільної, середньої, позашкільної освіти	14	2	2		10				14
Разом	120	20	10		90	120	4		116

4. Теми практичних занять / A gyakorlati foglalkozások címe

№	Назва теми / A téma címe	Кількість годин Óraszám
1.	Особливості юридичної відповідальності у сфері освіти.	2
2.	Трудовий договір. Робочий час та час відпочинку.	2
3.	Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей.	2
4.	Нормативно-правове забезпечення вищої та професійно-технічної освіти.	2
5.	Нормативно-правове забезпечення дошкільної, середньої, позашкільної освіти.	2

5. Самостійна робота / Önálló munka

№	Назва теми / A téma címe	Кількість Годин Óraszám
1.	Місце освітнього права у системі права України.	4
2.	Роль приватного та публічного права у сфері освіти.	4
3.	Особливості юридичної відповідальності у сфері освіти.	10
4.	Трудовий договір.	8
5.	Робочий час та час відпочинку.	10
6.	Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей.	6
7.	Система правової охорони інтелектуальної власності.	4
8.	Набуття та здійснення прав на результати творчої інтелектуальної діяльності.	4
9.	Захист прав інтелектуальної власності.	10
10.	Структура освітнього законодавства. Рамковий закон – ЗУ «Про освіту», основні положення в умовах реформування	10
11.	Нормативно-правове забезпечення вищої та професійно-технічної освіти	10
12.	Нормативно-правове забезпечення дошкільної, середньої, позашкільної освіти	10

6. Програма

Змістовний модуль I Основи освітнього права

Лекція 1.

Тема лекції: Місце освітнього права у системі права України.

Вступ. Визначення понять система права, галузь права, інститут права, норма права.

Предмет, метод та принципи галузі права. Форми (джерела) права. Тлумачення норм права. Колізії та прогалини у праві. Способи подолання колізії.

Основні поняття теми: галузь права, освітнє право, інститут права.

Лекція 2.

Тема лекції: Роль приватного та публічного права у сфері освіти.

Роль приватного права у сфері освіти. Класифікація юридичних осіб. Роль публічного права у сфері освіти. Ліцензування, акредитація, інспектування, атестація, контроль та перевірка діяльності навчального закладу. Державні органи управління освітою. Державно-громадське управління освітою.

Основні поняття теми: приватне право, публічне право, ліцензування, акредитація, інспектування, атестація.

Лекція 3.

Тема лекції: Особливості юридичної відповідальності у сфері освіти

Поняття та види правопорушення. Поняття та види юридичної відповідальності у сфері освіти. Цивільно-правова, адміністративно-правова, кримінально-правова, дисциплінарна відповідальність учасників освітнього процесу.

Основні поняття теми: правопорушення, санкція, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Практичне заняття 1. Аналіз практичних ситуацій з юридичної відповідальності у сфері освіти

Змістовний модуль II. Основи трудового та сімейного права

Лекція 4.

Тема лекції: Поняття трудового договору.

Порівняння трудового договору та договору підряду. Трудовий контракт як специфічна форма трудового договору. Порядок ведення трудових книжок, електронна трудова книжка. Переведення на іншу роботу. Відсторонення від роботи. Загальні підстави звільнення працівника. Звільнення працівника на ініціативною роботодавця. Звільнення працівника за ініціативною працівника.

Основні поняття теми: трудовий договір, договір підряду, колективний договір, трудовий контракт, звільнення працівника, трудова книжка, переведення на іншу роботу.

Практичне заняття 2. Трудовий договір.

Лекція 5.

Тема лекції: Робочий час та час відпочинку.

Поняття та види робочого часу. Надурочні роботи, ненормований робочий час. Гнучкий режим робочого часу. Поняття та види часу відпочинку. Вихідні та святкові дні. Види відпусток. Відпустка без збереження заробітної плати. Соціальна відпустка. Творча відпустка.

Основні поняття теми: робочий час, час відпочинку.

Практичне заняття 2. Робочий час та час відпочинку

Лекція 6.

Тема лекції: Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей

Поняття та ознаки особистих немайнових прав і обов'язків батьків та дітей. Класифікація особистих немайнових прав і обов'язків батьків та дітей. Право батьків та визначення місця проживання та перебування дитини. Право батьків на виховання і спілкування з дитиною. Право батьків на представництво і захист інтересів дітей. Особисті немайнові права і обов'язки діда, баб і онуків, братів, сестер, мачухи, вітчима і падчерки, пасинка.

Основні поняття теми: особисте немайнове право; право на виховання; право на визначення місця проживання.

Практичне заняття 3. Аналіз практичних ситуацій з питань особистих немайнових прав і обов'язки батьків та дітей.

Змістовний модуль III.

Правова охорона творчої, інтелектуальної діяльності учасників освітнього процесу

Лекція 7.

Тема лекції: Система правової охорони інтелектуальної власності

Основні поняття творчої інтелектуальної діяльності. Ознаки права інтелектуальної власності. Презумпція авторського права. Подвійна природа права. Відмінність між правом власності і правом інтелектуальної власності. Система охорони права інтелектуальної власності. Правові інститути охорони інтелектуальної власності. Нормативно-правове забезпечення інтелектуальної власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Суб'єкти права, їх права і обов'язки.

Основні поняття теми: право на результати творчої діяльності, майнове і немайнове право інтелектуальної власності, об'єкти права інтелектуальної власності

Лекція 8.

Тема лекції:

Набуття та здійснення прав на результати творчої інтелектуальної діяльності.

Виникнення авторського права. Державна реєстрація авторського права в Україні. Порядок реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір. Право інтелектуальної власності на службові твори та твори на замовлення.

Процедура набуття прав на об'єкти патентного права. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Пошукова дослідницька діяльність та її продуктивність. Патентний пошук. Оцінка об'єкта права інтелектуальної власності. Механізми комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності. Колективне управління майновими авторськими і суміжними правами. Види платежів за використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Основні поняття теми: набуття прав на результати творчої діяльності, авторський договір, розпорядження правами інтелектуальної власності

Лекція 9

Тема лекції: Захист прав інтелектуальної власності.

Види правопорушень в сфері інтелектуальної власності. Форми захисту прав. Медіація, як спосіб врегулювання суперечки. Захист прав інтелектуальної власності в судовому порядку. Судова експертиза у сфері інтелектуальної власності.. Цивільно-правова, адміністративно-правова, кримінально-правова відповідальність за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. Судові рішення

Основні поняття теми: захист права на результати творчої діяльності, види порушень, відповідальність за правопорушення

Змістовний модуль IV.

Нормативно-правове забезпечення у галузі освіти

Лекція 10.

Тема лекції: Структура і загальна характеристика законодавства України в галузі освіти. Рамковий закон – Закон України «Про освіту», основні положення в умовах реформування.

Вступ: повтор з Модуля 1 визначень та тлумачень понять система права, галузь права, підгалузь права, норма права, ієрархія норм права.

Спеціальне законодавство у сфері освіти. Закон України «Про освіту» в системі освітнього законодавства. Ієрархія підзаконних актів. Основні положення та принципові зміни у законодавстві про освіту. Автономія навчального закладу.

Основні поняття теми: спеціальне законодавство в галузі освіти, управління освітою, освітні рівні та ступені, автономія навчального закладу.

Лекція 11.

Тема лекції: Нормативно-правове забезпечення вищої та професійно-технічної освіти.

Закон України «Про вищу освіту»: сфера дії, структура, основні положення. Підзаконні акти. Зв'язок із загальним законодавством. Нормативно-правові підстави академічної мобільності. Нормативно-правове засади вступу до вищих навчальних закладів. Права та обов'язки керівника вищого навчального закладу. Нормативно-правові засади академічної мобільності. Нормативно-правове забезпечення вступу до вищих навчальних закладів.

Професійно-технічна освіта. Нормативно-правове забезпечення в умовах реформування. Основні положення законодавчої бази.

Основні поняття теми: вища освіта, професійна освіта, академічна мобільність, умови прийому до вищих навчальних закладів

Практичне заняття 4.

Нормативно-правове забезпечення академічної мобільності

Лекція 12.

Тема лекції: Нормативно-правове забезпечення дошкільної, середньої, позашкільної освіти.

Законодавство України про загальну середню освіту. Основні завдання загальної середньої освіти, сфера дії закону.

Законодавство України про дошкільну освіту. Основні завдання дошкільної освіти, сфера дії закону.

Нормативно-правове забезпечення позашкільної освіти. Сучасний стан в умовах реформування.

Завдання, функції органів управління навчальними закладами. Повноваження управління освітою органів управління навчальними закладами на різних адміністративно-територіальних рівнях.

Права та обов'язки педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Основні поняття теми: загальна середня освіта, дошкільна освіта, позашкільна освіта, права, обов'язки, педагогічні працівники, науково-педагогічних працівники.

Практичне заняття 5. Завдання, функції органів управління навчальними закладами. Порівняння повноважень управління освітою органів управління навчальними закладами на різних адміністративно-територіальних рівнях. Права та обов'язки педагогічних і науково-педагогічних працівників. Аналіз практичних ситуацій.

Плани практичних занять
Змістовний модуль I
Основи освітнього права

Практичне заняття 1.

Тема: Особливості юридичної відповідальності у сфері освіти.

План заняття:

I. Теоретична частина.

II. Запитання для обговорення

1. Які учасники навчально-виховного процесу можуть бути суб'єктами юридичної відповідальності у сфері освіти? Наведіть приклад по кожному названому Вами суб'єкту.

2. В яких випадках суб'єкт скоєння правопорушення не співпадає з суб'єктом юридичної відповідальності? Яку мету переслідував законодавець в цій ситуації?

3. В чому відмінність злочину і проступку?

4. З власного досвіду складіть перелік правопорушень, що можуть вчинятись (а) учнями, (б) педагогічними працівниками, (в) керівниками НЗ.

5. Які заходи Ви можете запропонувати для удосконалення освітнього законодавстві з метою підвищення відповідальності учасників навчально-виховного процесу?

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

IV. Навчальна дискусія.

Рекомендована література:

I – Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

2. Закон України від 1 грудня 1998 року "Про наукову і науково-технічну діяльність" // Відомості Верховної Ради України, 1999, № 2-3 (21.01.99), ст. 20

3. Закон України від 23 травня 1991 року "Про освіту" // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. -№ 34. - Ст. 451.

4. Закон України від 10 лютого 1998 року "Про професійно-технічну освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1998. -№ 32. - Ст. 215.

5. Закон України від 13 травня 1999 року "Про загальну середню освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1999. -№ 28. - Ст. 230.

6. Закон України від 22 червня 2000 року "Про позашкільну освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 46. - Ст. 393.

7. Закон України від 11 липня 2001 року "Про дошкільну освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 49. - Ст. 259.

8. Закон України від 1 липня 2014 року "Про вищу освіту" // Офіційний вісник України. – 2014. - № 63. - Ст. 1728.

9. Закон України від 13 грудня 1991 року "Про наукову і науково-технічну діяльність" // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 12. - Ст. 165.

10. Указ Президента України від 25 квітня 2013 року № 240 "Питання Міністерства освіти і науки України" // Офіційний вісник України. – 2013. - № 34. - Ст. 1206.

11. Указ Президента України від 25 червня 2013 р. "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" // Офіційний вісник України. – 2013. - № 50. - Ст. 1783.

12. Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347 "Про Національну доктрину розвитку освіти" // Офіційний вісник України. – 2002. - № 16. - Ст. 860.

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 року № 896 "Про Державну національну програму "Освіта" ("Україна ХХІ століття").
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 796 "Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності" // Офіційний вісник України. – 2010. - № 67. - Ст. 2410.
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 року № 433 "Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад" // Офіційний вісник України. – 2001. - № 20. - Ст. 847.
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року № 305 "Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад" // Офіційний вісник України. – 2003. - № 11. - Ст. 476.
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 778 "Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад" // Офіційний вісник України. – 2010. - № 65. - Ст. 2291.
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 року № 1019 "Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг" // Офіційний вісник України. – 2007. - № 60. - Ст. 2379.
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 року № 752 "Про створення Єдиної державної електронної бази з питань освіти" // Офіційний вісник України. – 2011. - № 55. - Ст. 2191.

II – Основні джерела:

1. Алексеев С.С. Теория государства и права. – М.: Норма, 2008. – 457 с.
2. Буслов Е. В. Законодательная база управления образовательным учреждением: функциональная полнота и пути совершенствования / Е. В. Буслов // Право и образование. – 2006. – № 1. – С. 41–47.
3. Валеев Р. Г. Освітнє право України : навч. посібник. – Луганськ, 2011. – 287 с.
4. Владыкина Т. А. К проблеме образовательного права /Т. А. Владыкина // Рос. юрид. журн. – 2001. – № 4. – С. 25–34.
5. Грабовський В.А. Державно-громадське управління загальною середньою освітою на районному рівні : дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. – К., 2006. – 233 с.
6. Гурин С.В. Формирование правовой компетентности будущего учителя в учебно-воспитательном процессе вуза: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 „Общая педагогика и история педагогики” / С.В.Гурин. – Мурманск, 2004. – 23 с.
7. Дрожжина Т.В. Юридичний довідник керівника школи/ Т.В. Дрожжина – Х.: Вид. група "Основа", 2011. – 240 с.
8. Загородній С.А. Договір про професійну підготовку у вищому навчальному закладі / С.А. Загородній // Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. – Харківський нац. ун-тет внутр. справ. - Харків, 2007.- 20 с.
9. Евдокимова В. В. Правовые акты в сфере образования: понятия и черты / В. В. Евдокимова // Право и государство. – 2008. – № 1. – С. 28–31.
10. Ильичев И. Е. Правовой статус педагогических работников / И. Е. Ильичев, А. Ю. Лазарев // Право и образование. – 2001. – № 1.
11. Кирилловых А. А. Имущественные права образовательных учреждений / А. А. Кирилловых // Право и образование. – 2008. – № 7. – С. 32–37.
12. Князева А. Г. К вопросу о систематизации законодательства об образовании / А. Г. Князева // Право и политика. – 2007. – № 5. – С. 76–80.
13. Котюк В.О. Основи держави і права. Навчальний посібник.-3-тє вид., доп. і перероб.- К.: Атіка, 2001.- 432 с.
14. Куров С.В. Образование и гражданское право. Учебное пособие. М, 2004. - 123 с.
15. Миннигулова Д. Б. Проблемы понятия и структуры образовательного права / Д. Б. Миннигулова // Право и образование. – 2009. – № 4. – С. 21–28.

16. Образовательное законодательство: теоретические и практические проблемы. Общая часть / Шкатулла В.И.; Под ред.: Кудрявцев Ю.А. - М.: Изд-во Исслед. центра пробл. качества подготовки специалистов, 1997. - 164 с.
17. Освітнє право : конспект лекцій / [авт. кол.: В. В. Астахов, К. В. Астахова (мол.), О. Л. Войно-Данчишина та ін.]; за заг. ред. В. В. Астахова ; Нар. укр. акад. ; Міжнар. фонд «Відродження». – Х. : Вид-во НУА, 2011. – 144 с.
18. Олійник В.В. Формування правової компетентності керівників навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 - 2008.- 246 с.
19. Панова О.А. Формирование правовой компетентности педагогов современной школы: диск. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Панова Ольга Анатольевна. – М., 2002. – 156 с.
20. Подберезський М.К. Правова культура майбутнього вчителя: Монографія / За ред. І.Ф.Прокопенка – Х.: „Основал, 1997. – 220 с.
21. Правовая компетентность руководителя образовательного учреждения : Учеб.-практ. пособие / П. И. Лежнев, Е. А. Мигаль; Под ред. А. П. Притыко; Рост. обл. ин-т повышения квалификации и переподгот. работников образования, Ростов н/Д Изд-во Рост. обл. ин-та усовершенствования учителей, 1996. – 151 с.
22. Ракша Н.С. Адміністративно-правове забезпечення права громадян на освіту // Дис. на здобуття наук. ст. канд. юрид. наук. – Львів, 2007. -202 с.
23. Рожков А. И. Образовательные услуги как объект гражданских прав: проблемы правового определения / А. И. Рожков // Право и образование. – 2007. – № 7. – С. 11–18.
24. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. - К.: Алерта; КНТ. – 2009. - 520 с.
25. Суханов Е. А. О концепции Кодекса об образовании «самостоятельного» образовательного права / Е. А. Суханов // Юрид. образование и наука. – 2001. – № 3.
26. Сырых В. М. Введение в теорию образовательного права / В. М. Сырых. – М., 2002. – 340 с.
27. Тарусова Л.І. Правова грамотність керівників загальноосвітніх навчальних закладів // Підготовка керівника середнього закладу освіти: Навчальний посібник / За ред. Л.І.Даниленко. – К.: Міленіум, 2004. – С.103–113.
28. Твердова Т. В. Образовательное учреждение как субъект гражданского права / Т. В. Твердова // Право и образование. – 2005. – № 3 (май – июнь).
29. Толстых О.А. Педагогические условия формирования правовой информированности руководителей общеобразовательных учреждений (На примере рук. школ): автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 „Общая педагогика и история педагогики” / О.А.Толстых. - Екатеринбург, 2002. – 22 с.
30. Чернега О. А. Гражданско-правовые аспекты проекта Кодекса Российской Федерации об образовании: платные образовательные услуги / О. А. Чернега // Право и образование. – 2004. – № 4 (июль – авг.)
31. Чернега О. А. Некоторые гражданско-правовые аспекты проекта Кодекса РФ об образовании / О. А. Чернега // Право и образование. – 2004. – № 5.
32. Шкатулла В. И. Образовательное право: Учебник для вузов. — М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА—ИНФРА • М), 2001. — 688 с.
33. Федорова М.Ю. Нормативно-правовое обеспечение образования : учеб. по-сбие для студ. высш. пед. учеб. заведений /М.Ю. Федорова. — 2-е изд., стер. — М.: Издательский центр «Академия», 2009. — 192 с.
34. Ягофаров Д.А. Правовое регулирование системы образования. - М: Московский педагогический государственный университет, 2004. – 211 с.

III – Интернет-ресурси:

1. Державна інспекція навчальних закладів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dinz.gov.ua>
2. Законодавство України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

4. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.mon.gov.ua>.
5. Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.guon.kiev.ua>.
6. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.reyestr.court.gov.ua>.

Змістовний модуль II. Основи трудового права

Практичне заняття 2.

Тема: Поняття трудового договору

План заняття:

I. Завдання для виконання:

- 1) Ознайомтесь із запропонованими ситуаційними вправами.
- 2) Дайте відповіді на запитання та обґрунтуйте свою позицію.

Ситуація 1.

При розгляді трудового спору в суді про стягнення заробітної плати за 4-місячний період роботи завідувача бібліотеки Кривенко в школі, було встановлено, що прийняття на роботу не було належним чином оформлено, зокрема, не було наказу. Заробітна плата документально не нараховувалась.

Запитання.

- Як встановити, коли саме Кривенко вступила у трудові відносини зі школою?
- Які докази можна використати для підтвердження факту допуску Кривенко до роботи?
- Які правові наслідки неправильного оформлення прийняття на роботу?

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми КЗпП.

Ситуація 2.

Районне управління освіти запропонувала працівникам школи перейти на контрактну форму трудового договору, в якому передбачався режим роботи з 8.00 до 17.00 за шестиденного робочого тижня. Надаючи відпустки, заохочувати працівників путівками в будинок відпочинку.

Запитання.

- Чи правомірні дії районного управління освіти?
- Яка сфера застосування контрактної форми трудового договору?

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми КЗпП.

Ситуація 3.

Сергєєв працював електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування в школі. 12 травня 2021 р. він звернувся до адміністрації із заявою про звільнення за власним бажанням. 25 травня він попросив повернути йому заяву, однак адміністрація відмовила йому і 27 травня 2021 р. видала наказ про звільнення Сергєєва за згодою сторін (п. 1 ст. 36 КЗпП).

Запитання.

- Чи правомірні дії адміністрації школи?

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми КЗпП.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Навчальна дискусія.

Практичне заняття 2

Тема: Робочий час та час відпочинку.

План заняття:

I. Завдання для виконання:

1. Ознайомтесь із запропонованими ситуаційними вправами.

2. Дайте відповіді на запитання та обґрунтуйте свою позицію.

Ситуація 1.

Сорокін працював кухарем у приватній школі. Проробивши рік, він вимагав надання відпустки, однак адміністрація роз'яснила Сорокіну, що це приватний заклад і за існуючою у закладі практикою вони надають працівникам відпустку за власний рахунок без збереження заробітної плати строком на два тижні.

Запитання.

- Чи правомірні дії адміністрації?
- На які категорії працюючих поширюється Закон України "Про відпустки"?
- Коли у працівника виникає право на щорічну відпустку та якої тривалості?

Ситуація 2.

Вчитель Бортніков, котрий перебував у відпустці без збереження заробітної плати за сімейними обставинами, звернувся до суду зі скаргою про те, що адміністрація школи відмовила йому у наданні додаткової відпустки для складання сесії у ВНЗ. Таке рішення адміністрація мотивувала тим, що Бортніков уже перебуває у відпустці і може використати її для навчання.

Запитання.

- Чи є аргументи адміністрації школи законними?

Ситуація 3.

Директор школи запросив на роботу комірника Цветкова. Трудовий договір у письмовій формі не укладався, з наказом про прийняття на роботу Цветкова не ознайолювали. Однак у відділі кадрів повідомили, що він може приступити до роботи. Через 6 місяців комірник подав заяву про звільнення за власним бажанням і вимагав виплату грошової компенсації за невикористану відпустку.

Запитання.

- Чи законна вимога робітника?
- Коли виникає право на щорічну відпустку?

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми КЗпП.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Навчальна дискусія.

Практичне заняття 3

Тема: Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей

План заняття:

I. Завдання для виконання:

1. Ознайомтесь із запропонованими ситуаційними вправами.
2. Дайте відповіді на запитання та обґрунтуйте свою позицію.

Ситуація 1.

Лисько поїхала в Італію на заробітки, семирічна дочка залишилась з батьком, бабусею та дідусем. Лисько систематично телефонувала, передавала гроші. Коли через три роки повернулася до Львова, її не допустили до дитини, дівчинці було заборонено спілкуватись з матір'ю навіть по телефону.

Запитання.

- Які особисті немайнові права матері та дитини було порушено?
  - Які органи уповноважені вирішувати питання захисту прав Лисько?
  - Які вимоги може пред'явити Лисько?
- Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми СК.

Ситуація 2.

Гуменюк після розірвання шлюбу переїхав жити до іншого міста. Обов'язок по утриманню дитини виконував належним чином. Певний час він приїжджав до дитини, мав необмежену можливість спілкуватись з нею.

Ситуація змінилась після того, як Гуменюк одружився вдруге. Мати і бабуся не впускали його в квартиру. Протягом року батько не бачився з дитиною.

Запитання.

Яким чином Гуменюк може захистити свої права?

Які органи уповноважені розглядати питання захисту прав Гуменюка?

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми СК.

Ситуація 3.

Власенко, громадянин Республіки Білорусь, за рішенням одного із судів м. Львів одержав можливість двічі на місяць зустрічатися із двома дочками, які після розірвання шлюбу залишились проживати з матір'ю.

Під час однієї із таких зустрічей Власенко таємно вивіз дітей до Мінська.

Запитання.

Яким чином мати дітей може в правовому полі відреагувати на такий вчинок?

Які особисті немайнові права матері та дитини було порушено?

Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми СК.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Навчальна дискусія.

I – Основні джерела:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1971. - № 50. - Ст. 375.
3. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Навч. посіб. / Нінель Борисівна Болотіна. – К.: Знання, 2008. – 375 с.
4. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник / Нінель Борисівна Болотіна. – 5-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 860 с.
5. Венедиктов В.С. Трудове право України / Валентин Семенович Венедиктов. – Х.: Консум, 2004. – 304 с.
6. Жарков Г.М. Трудове право України: Підручник / Герман Миколайович Жарков. – К.: Ленвіт, 2007. – 428 с.
7. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / [В. Г. Ротань, І. В. Зуб, О. Є. Сонін] — 11-е вид., доп. та переробл. — К. : Правова єдність, 2010. — 584 с.
8. Дмитренко Ю.П. Трудове право України: підручник / Юрій Павлович Дмитренко. — К. : Юрінком Інтер, 2009. — 621с.

II – Додаткові джерела:

1. Про зайнятість населення: Закон України від 01.03.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. - № 14. - Ст. 170.
2. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. (в редакції від 2.11.2002 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 2. - Ст. 10.
3. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 17. - Ст. 121.
4. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 2. - Ст. 4.
5. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 36. - Ст. 361.
6. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 03.03.1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 34. - Ст. 227.

7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 22. - Ст. 171.
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 46-47. - Ст. 403.
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України від 18.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 14. - Ст. 71.
10. Гаращенко Л.П. Правове регулювання відпусток за законодавством України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / Л.П. Гаращенко. — К., 2002. — 21 с.
11. Гоц О.В. Правове регулювання виникнення трудових правовідносин з науково-педагогічними працівниками: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / О.В. Гоц. — Х., 2004. — 19 с.
12. Сичов Д.В. Правове регулювання індивідуальних трудових відносин: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / Д.В. Сичов. — Х., 2005. — 18 с.
13. Лозовой С.В. Правове регулювання індивідуальних трудових спорів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / С.В. Лозовой. — Луганськ, 2009. — 20 с.
14. Іоннікова І.А. Правове регулювання розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / І.А. Іоннікова. — Х., 2004. — 19 с.
15. Парпан Т.В. Істотні умови трудового договору: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / Т.В. Парпан. — К., 2005. — 16 с.
16. Римар Б.А. Види трудового договору за законодавством України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / Б.А. Римар. — О., 2009. — 20 с.
17. Тищенко О.В. Правові проблеми укладення, зміни та припинення трудового договору з педагогічними працівниками середніх загальноосвітніх шкіл України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / О.В. Тищенко. — К., 2002. — 18 с.
18. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 "Трудове право; право соціального забезпечення" / Г.І. Чанишева. — Х., 2002. — 38 с.

III – Інтернет-ресурси:

1. Законодавство України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Міністерство соціальної політики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://www.mlsp.gov.ua>.
3. Міністерство освіти і науки України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
4. Міжнародна організація праці. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ilo.org>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
6. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

Змістовний модуль IV.

Нормативно-правове забезпечення у галузі освіти

Практичне заняття 4

Тема: Нормативно-правове регулювання академічної мобільності (0,5 год).

План заняття

I. Запитання для обговорення:

1. Що означає академічна мобільність?
2. Що означає апостиль? Де розміщено реєстр апостилів та як ним користуватися?
3. Для чого проводиться перевірка автентичності документів про освіту?
4. Яка мета створення міжнародної мережі ENIC-NARIC?
5. Які види академічної мобільності за місцем реалізації права визначені у Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня № 579?
6. Якими нормативно-правовими документами повинен користуватися керівник закладу вищої освіти і яка програма його дій у разі, якщо до нього звернулася особа з іноземним дипломом про освіту з метою подальшого навчання?
7. Якими нормативно-правовими документами повинен користуватися керівник закладу вищої освіти і яка програма його дій у разі, якщо до нього звернулася особа з іноземним дипломом про освіту з метою працевлаштування?
8. На які види поділяється право на академічну мобільність за місцем реалізації права? Наведіть приклади.
9. Що означає ступенева академічна мобільність?
10. Що означає кредитна академічна мобільність?
11. Назвіть форми реалізації академічної мобільності для учасників освітнього процесу різних ступенів вищої освіти, зазначені у Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня № 579. Чи згодні ви з таким розподілом? Обґрунтуйте свою думку.

*Навчальні ситуації:**Ситуація 1.*

Студент Антон Петренко після 3-го курсу вирішив поїхати до Швеції і там продовжувати навчання в Університеті міста Лондона. Він звернувся до ректора закладу вищої освіти з цього приводу.

Запитання:

1. Чи має право студент самостійно вирішувати питання академічної мобільності? Яким нормативно-правом документом це регулюється?
2. Які документи має надати український вищий навчальний заклад студенту Антону Петренко?

Ситуація 2.

До закладу вищої освіти з метою працевлаштування звернувся Петро Сухенко з освітньо-науковим ступенем PhD, отриманим у Франції.

Запитання:

1. Чи необхідно для зарахування власника документа про вищу освіту на посаду науково-педагогічного працівника проходження процедури визнання документа про вищу освіту?
2. Якими нормативно-правовими документами регулюється ця ситуація?
3. Яку рішення щодо подальших дій має прийняти керівник закладу вищої освіти ?

II. Навчальна дискусія.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Практичне заняття 5

Тема: Завдання, функції органів управління навчальними закладами. Повноваження органів управління навчальними закладами на різних адміністративно-територіальних рівнях. Права та обов'язки педагогічних і науково-педагогічних працівників. Аналіз практичних ситуацій. (1 год).

*План заняття**I.Завдання (робота в групах):*

Проаналізуйте наведені нижче таблиці і порівняйте визначені у чинних законах: Законі України «Про освіту», Законі України «Про загальну середню освіту», Законі України «Про дошкільну освіту», Законі України «Про позашкільну освіту» повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в системі управління освітою. Чи маєте ви пропозиції щодо внесення змін у такий розподіл повноважень? Аргументуйте свою думку, наведіть приклади з практики.

Дошкільна освіта

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти:

- здійснює у межах своїх повноважень нормативно-правове регулювання відносин у системі дошкільної освіти;
- розробляє та затверджує державні нормативи фінансового, матеріального забезпечення дітей та матеріально-технічного оснащення дошкільних навчальних закладів;
- визначає перспективи і пріоритетні напрями розвитку системи дошкільної освіти;
- розробляє та затверджує Базовий компонент дошкільної освіти;
- визначає порядок атестації педагогічних працівників системи дошкільної освіти;
- приймає рішення щодо організації інноваційної діяльності у системі дошкільної освіти, координує та контролює її проведення;
- затверджує типові переліки обов'язкового навчально-дидактичного та іншого обладнання, у тому числі корекційного, програмно-методичних та навчально-наочних посібників, художньої літератури;
- здійснює в установленому законодавством порядку міжнародне співробітництво у системі дошкільної освіти.

Акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, прийняті у межах його повноважень, є обов'язковими для інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані дошкільні навчальні заклади, обласних, Київської міської державних адміністрацій, районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, дошкільних навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форми власності.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані дошкільні навчальні заклади, здійснюють інші повноваження, передбачені законами України та положеннями про них.

Обласні, Київська міська державна адміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування в системі дошкільної освіти в межах їх компетенції:

- забезпечують реалізацію державної політики у сфері дошкільної освіти на відповідній території;
- ведуть облік дітей дошкільного віку;
- контролюють додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів у сфері дошкільної освіти, обов'язкове виконання Базового компонента дошкільної освіти всіма дошкільними навчальними закладами незалежно від підпорядкування, типів та форми власності, розташованими на їх території;
- беруть участь у розробленні та реалізації змісту дошкільної освіти;
- створюють умови для одержання громадянами дошкільної освіти;
- організують наукове, програмно-методичне, кадрове, матеріальне забезпечення діяльності педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти, їх підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та атестацію;
- здійснюють добір, призначення на посади та звільнення з посад керівних кадрів у державних і комунальних дошкільних навчальних закладах;
- проводять ліцензування приватних дошкільних навчальних закладів, юридичних і фізичних осіб на право надання освітніх послуг у сфері дошкільної освіти, атестацію дошкільних навчальних закладів, розташованих на їх території, оприлюднюють результати атестації;
- організують підготовку, проведення експериментальної та інноваційної діяльності у дошкільних навчальних закладах та контролюють хід їх здійснення; забезпечують організоване оздоровлення дітей дошкільного віку;
- забезпечують соціальний захист, охорону життя, здоров'я та захист прав учасників навчально-виховного процесу та обслуговуючого персоналу в дошкільному навчальному закладі;
- здійснюють інші повноваження відповідно до законодавства.

Загальна середня освіта

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти:

- здійснює в межах своїх повноважень нормативно-правове регулювання відносин у системі загальної середньої освіти;
- розробляє та подає на затвердження Кабінету Міністрів України нормативи матеріально-технічного та фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів згідно з Державним стандартом загальної середньої освіти;
- визначає перспективи розвитку системи загальної середньої освіти; визначає загальну стратегію моніторингу якості загальної середньої освіти та забезпечує його проведення;
- розробляє, впроваджує Державний стандарт загальної середньої освіти;
- визначає порядок атестації педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів;
- приймає рішення щодо організації інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти, координує та контролює її проведення;
- затверджує типові переліки обов'язкового навчального та іншого обладнання (в тому числі корекційного), навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, художньої та іншої літератури;
- здійснює міжнародне співробітництво у встановленому законодавством порядку;
- здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього актами Президента України.

Акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, прийняті у межах його повноважень, є обов'язковими для інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані загальноосвітні навчальні заклади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від типів і форм власності.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти:

- контролює додержання Державного стандарту загальної середньої освіти;
- контролює діяльність органів управління освітою та навчальних закладів системи загальної середньої освіти;
- організовує нормативне, програмне, науково-методичне та інформаційне забезпечення системи загальної середньої освіти;
- організовує підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, в тому числі керівних кадрів, у системі загальної середньої освіти;
- організовує забезпечення підручниками учнів;
- забезпечує соціальний захист, охорону життя, здоров'я та захист прав педагогічних працівників, спеціалістів, які беруть участь у навчально-виховному процесі, учнів (вихованців) загальноосвітніх навчальних закладів;
- заохочує педагогічних працівників;
- організовує забезпечення педагогічних

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в галузі загальної середньої освіти в межах їх компетенції:

- забезпечують реалізацію державної політики у сфері загальної середньої освіти на відповідній території;
- контролюють додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів у галузі освіти, обов'язкове виконання Державного стандарту загальної середньої освіти всіма навчальними закладами системи загальної середньої освіти, розташованими на їх території;
- беруть участь у розробленні та реалізації варіативної складової змісту загальної середньої освіти;
- створюють умови для одержання громадянами повної загальної середньої освіти;
- у разі ліквідації в установленому законодавством порядку загальноосвітнього навчального закладу, заснованого на комунальній формі власності, вживають заходів щодо влаштування учнів (вихованців) до інших загальноосвітніх навчальних закладів;
- організовують нормативне, програмне, матеріальне, науково-методичне забезпечення, перепідготовку, підвищення кваліфікації, атестацію педагогічних працівників;
- здійснюють добір, призначення на посаду та звільнення з посади педагогічних працівників, у тому числі керівних кадрів, державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладів;
- забезпечують педагогічних працівників підручниками, посібниками, методичною літературою;
- проводять атестацію навчальних закладів системи загальної середньої освіти, розташованих на їх території, оприлюднюють результати атестації;
- сприяють проведенню інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти;
- забезпечують соціальний захист педагогічних працівників, спеціалістів, які беруть участь в навчально-виховному процесі, учнів (вихованців);
- здійснюють інші повноваження відповідно до законодавства.

працівників підручниками, посібниками та методичною літературою;

- забезпечує проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів;
- здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього актами Президента України.

Позашкільна освіта

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти:

- формує програми розвитку позашкільної освіти;
- розробляє Положення про позашкільні навчальні заклади, готує пропозиції щодо нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення позашкільної освіти;
- розробляє нормативно-правові акти стосовно визначення соціальних гарантій педагогічним працівникам, спеціалістам позашкільних навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього актами Президента України.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, за участю інших центральних органів виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади:

- бере участь у визначенні та реалізації державної політики у сфері позашкільної освіти;
- здійснює навчально-методичне керівництво, контроль та державне інспектування позашкільних навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- здійснює інші повноваження, визначені законами та покладені на нього актами Президента України.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах їх компетенції:

- затверджують обсяги фінансування комунальних позашкільних навчальних закладів не нижче мінімальних нормативів, визначених в установленому порядку центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та забезпечують фінансування витрат на їх утримання;
- забезпечують збереження і зміцнення матеріально-технічної бази позашкільних навчальних закладів, розвиток їх мережі, ефективно використання закріплених за ними земельних ділянок;
- створюють належні умови для вибору вихованцями, учнями і слухачами видів творчої діяльності відповідно до їх інтересів та запитів батьків або осіб, які їх замінюють;
- можуть вводити додаткові педагогічні ставки, визначати контингент вихованців, учнів і слухачів у позашкільних навчальних закладах;
- вживають заходів для залучення вихованців, учнів і слухачів, які потребують соціальної допомоги та соціальної реабілітації, до різних форм позашкільної освіти;
- забезпечують соціальний захист вихованців, учнів і слухачів, педагогічних працівників, спеціалістів та інших працівників позашкільних навчальних закладів;
- організовують в установленому порядку підвищення кваліфікації, атестацію педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм

власності;

- координують діяльність педагогічних колективів позашкільних навчальних закладів, громадських організацій, підприємств та сім'ї щодо одержання вихованцями, учнями і слухачами позашкільної

2. *Надайте відповіді на запитання та обґрунтуйте свою позицію:*

Чим відрізняється поняття «право» від поняття «обов'язок»? Опишіть права та обов'язки кожного з учасників освітнього процесу.

II. Навчальна дискусія.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література:

I – Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами і доповненнями).
2. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51. – ст.572.
3. Закон України від 23 травня 1991 року "Про освіту" // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. -№ 34. - Ст. 451.
4. Закон України від 1 липня 2014 року "Про вищу освіту" // Офіційний вісник України. – 2014. - № 63. - Ст. 1728.
5. Закон України від 10 лютого 1998 року "Про професійно-технічну освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1998. -№ 32. - Ст. 215.
6. Закон України від 13 травня 1999 року "Про загальну середню освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 1999. -№ 28. - Ст. 230.
7. Закон України від 22 червня 2000 року "Про позашкільну освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 46. - Ст. 393.
8. Закон України від 11 липня 2001 року "Про дошкільну освіту" // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 49. - Ст. 259.
9. Указ Президента України від 25 квітня 2013 року № 240 "Питання Міністерства освіти і науки України" // Офіційний вісник України. – 2013. - № 34. - Ст. 1206.
10. Указ Президента України від 25 червня 2013 р. "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" // Офіційний вісник України. – 2013. - № 50. - Ст. 1783.
11. Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347 "Про Національну доктрину розвитку освіти" // Офіційний вісник України. – 2002. - № 16. - Ст. 860.

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 року № 896 "Про Державну національну програму "Освіта" ("Україна ХХІ століття").
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 796 "Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності" // Офіційний вісник України. – 2010. - № 67. - Ст. 2410.
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 року № 433 "Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад" // Офіційний вісник України. – 2001. - № 20. - Ст. 847.
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року № 305 "Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад" // Офіційний вісник України. – 2003. - № 11. - Ст. 476.
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 778 "Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад" // Офіційний вісник України. – 2010. - № 65. - Ст. 2291.
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 року № 752 "Про створення Єдиної державної електронної бази з питань освіти" // Офіційний вісник України. – 2011. - № 55. - Ст. 2191.
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 р. № 657. «Про затвердження Порядку розміщення вищими і професійно-технічними навчальними закладами на вкладних (депозитних) рахунках в установах банків державного сектору економіки вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг»
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 924 «Питання національного інформаційного центру академічної мобільності».
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 «Про затвердження положення про порядок реалізації права на академічну мобільність».
21. Наказ Міністерства освіти і науки України від 05 травня 2015 р. № 504 «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту» про затвердження «Порядку визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти», зареєстрованого в Міністерстві юстиції 27 червня 2015 р. за № 614/27059 та про затвердження «Порядку визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих навчальними закладами інших держав», зареєстрованого в Міністерстві юстиції 27 червня 2015 р. за № 615/27060.

II – Основні джерела:

22. Управління освітою та шкільна автономія: погляд зі школи: аналітична доповідь / Заг. ред. Паращенко Л. І. – К.: —2UPH, 2013.-64 с.
23. Буслов Е. В. Законодательная база управления образовательным учреждением: функциональная полнота и пути совершенствования / Е. В. Буслов // Право и образование. – 2006. – № 1. – С. 41–47.
24. Валєєв Р. Г. Освітнє право України : навч. посібник. – Луганськ, 2011. – 287 с.
25. Владыкина Т. А. К проблеме образовательного права /Т. А. Владыкина // Рос. юрид. журн. – 2001. – № 4. – С. 25–34.
26. Грабовський В.А. Державно-громадське управління загальною середньою освітою на районному рівні : дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. – К., 2006. – 233 с.
27. Дрожжина Т.В. Юридичний довідник керівника школи/ Т.В. Дрожжина – Х.: Вид. група "Основа", 2011. – 240 с.
28. Загородній С.А. Договір про професійну підготовку у вищому навчальному закладі / С.А. Загородній // Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. – Харківський нац. ун-тет внутр. справ. - Харків, 2007.- 20 с.
29. Евдокимова В. В. Правовые акты в сфере образования: понятия и черты / В. В. Евдокимова // Право и государство. – 2008. – № 1. – С. 28–31.

30. Ильичев И. Е. Правовой статус педагогических работников / И. Е. Ильичев, А. Ю. Лазарев // Право и образование. – 2001. – № 1.
31. Князева А. Г. К вопросу о систематизации законодательства об образовании / А. Г. Князева // Право и политика. – 2007. – № 5. – С. 76–80.
32. Котюк В.О. Основи держави і права. Навчальний посібник.-3-тє вид., доп. і перероб.- К.: Атіка, 2001.- 432 с.
33. Куров С.В. Образование и гражданское право. Учебное пособие. М, 2004. - 123 с.
34. Миннигулова Д. Б. Проблемы понятия и структуры образовательного права / Д. Б. Миннигулова // Право и образование. – 2009. – № 4. – С. 21–28.
35. Образовательное законодательство: теоретические и практические проблемы. Общая часть / Шкатулла В.И.; Под ред.: Кудрявцев Ю.А. - М.: Изд-во Исслед. центра пробл. качества подготовки специалистов, 1997. - 164 с.
36. Освітнє право : конспект лекцій / [авт. кол.: В. В. Астахов, К. В. Астахова (мол.), О. Л. Войно-Данчишина та ін.]; за заг. ред. В. В. Астахова ; Нар. укр. акад. ; Міжнар. фонд «Відродження». – Х. : Вид-во НУА, 2011. – 144 с.
37. Тарусова Л.І. Правова грамотність керівників загальноосвітніх навчальних закладів // Підготовка керівника середнього закладу освіти: Навчальний посібник / За ред. Л.І.Даниленко. – К.: Міленіум, 2004. – С.103–113.

III – Інтернет-ресурси:

38. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
39. Законодавство України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
40. Державна інспекція навчальних закладів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dinz.gov.ua>
41. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
42. Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.guon.kiev.ua>.
43. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
44. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2-15 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність», [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248409199>

Завдання для самостійної роботи

Змістовний модуль I

Основи освітнього права

1. Які органи здійснюють нормативне делеговане тлумачення нормативно-правових актів в Україні? Які органи державної влади здійснили нормативне делеговане офіційне тлумачення Закону України "Про освіту"? Знайдіть ці тлумачення. В чому суть цих тлумачень?
2. Назвіть три види колізій в законодавстві. Проаналізуйте (1) ст. 18 Закону України від 23 травня 1991 року "Про освіту" та (2) Постанову Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 р. № 228 "Про порядок створення, реорганізації і ліквідації навчально-виховних закладів". Які існують неузгодженості між цими двома нормативно-правовими документами? Який спосіб треба використати, щоб подолати колізію?
3. Проаналізуйте структуру Закону України "Про освіту" та Закону України "Про загальну середню освіту". З яких розділів складається кожен із законів? В чому відмінність структури? Як можна пояснити цю відмінність?
4. Заповніть прогалини шляхом наведення по одному прикладу нормативно-правових актів або окремих норм з нормативно-правових актів у сфері освіти. Не використовуйте приклади,

наведені в навчальному посібнику. Для пошуку відповідей рекомендовано користуватись офіційним сайтом Верховної Ради України (<http://zakon.rada.gov.ua>) та збірниками нормативно-правових документів у сфері освіти.

Нормативно-правові акти класифікуються за такими ознаками:

- за сферою дії –
  - загальні...
  - спеціальні...
  - локальні ...
- за природою волевиявлення –
  - акти встановлення норм права...
  - акти заміни норм права ...
  - акти скасування норм права...
- за предметом (галузями законодавства)
  - конституційно-правові...
  - адміністративно-правові...
  - цивільно-правові...
  - сімейно-правові...
  - земельно-правові...
  - кримінально-правові...
- за юридичною силою
  - закони ...
  - підзаконні нормативно-правові акти...
- за суб'єктами нормотворчості –
  - нормативно-правові акти Президента України...
  - нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України...
  - нормативно-правові акти міністерств і відомств...
  - нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування...
  - нормативно-правові акти органів місцевої державної влади...

Змістовий модуль II.

Основи трудового та сімейного права

Опис завдання 1:

Підготуйте проекти таких наказів:

- 1) про звільнення у зв'язку із прогулом;
- 2) про надання відпустки по догляду за дитиною до досягнення дитиною трирічного віку;
- 3) про надання щорічної відпустки викладачу математики Ковальчуку;
- 4) про преміювання працівників у зв'язку з професійним святом.

Опис завдання 2:

Підготуйте листа, адресованого батькам, які не виконують належним чином батьківських обов'язків. В листі треба пояснити, якими нормативно-правовими актами передбачено обов'язок батьків доглядати і виховувати дитину, а також, що сімейне, адміністративне і кримінальне законодавство передбачає санкції за невиконання цього обов'язку (з посиланням на норми кодексів і законів).

Змістовний модуль III

Правова охорона творчої, інтелектуальної діяльності учасників освітнього процесу

Опис завдання 1:

Примітка: Для пошуку відповідей рекомендовано користуватись офіційним сайтом Державної служби інтелектуальної власності (http://sips.gov.ua/ua/authors_rights.html), Законом України «Про вищу освіту» (<http://zakon.rada.gov.ua>), Законом України «Про авторські і суміжні права» (<http://zakon.rada.gov.ua>).

Дайте відповіді на запитання:

1. Які органи державної влади здійснюють виконання державної політики з інтелектуальної власності?

2. Назвіть організацію, яка проводить експертизу об'єктів патентного права? Який орган видає патенти?
3. Проаналізуйте главу 75 Цивільного кодексу України. Які договори необхідно обов'язково реєструвати?
4. За рахунок яких надходжень здійснюються витрати державних і комунальних навчальних закладів, понесені у зв'язку із забезпеченням правової охорони на об'єкти права інтелектуальної власності, майнові права на які набуті в установленому законом порядку.
5. Чи необхідно відображати вартість об'єктів права інтелектуальної власності у бухгалтерському обліку вищого навчального закладу?
6. Проаналізуйте ст.32 Закону України «Про вищу освіту». Які заходи повинні вживати вищі навчальні заклади для запобігання академічному плагіату?
7. Що є правопорушенням стосовно твору, який охороняється авторським правом?
8. Які дії згідно з ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» власник авторських і суміжних прав має право вимагати від правопорушника?

Опис завдання 2:

➤ Підготуйте авторський договір (на вибір один):

- на передачу виключного права на використання твору між викладачем і видавництвом;
- на передачу невиключного права на використання твору між викладачем і видавництвом;
- на передачу невиключного права на використання твору між колективом з 3 авторів та видавництвом;
- торами на передачу виключного права на використання твору між колективом з 3 авторів та видавництвом.

Змістовий модуль IV Нормативно-правове забезпечення у галузі освіти

Для пошуку відповідей рекомендовано користуватись:

- офіційним сайтом Верховної Ради України (<http://zakon.rada.gov.ua>) та збірниками нормативно-правових документів у сфері освіти;
- офіційним сайтом Міністерства освіти і науки України (<http://mon.gov.ua>).

Опис Завдання 1:

1. Проаналізуйте статті 1, 5, 8, 12, 31 Закону України «Про вищу освіту». Дайте відповіді на такі запитання:

- Які є рівні і ступені вищої освіти? Чому, на вашу думку, визначено законодавцем і рівні і ступені?
- Чим відрізняється і чим схожі поняття компетентності і результату навчання?
- Якій зв'язок між освітньої програмою і спеціальність?
- Яким органом і який підзаконний акт розробляється для регулювання роботи Єдиної державної електронної бази з питань освіти?
- Ким здійснюється управління у сфері вищої освіти?
- Хто може утворювати, реорганізовувати, ліквідувати вищий навчальний заклад?
- Які права автономії вищі навчальні заклади і які, на вашу думку, позитивні наслідки для системи вищої освіти матимуть нові зміни?

Опис Завдання 2:

1. Проаналізуйте ст. 3 Закону України «Про загальну середню освіту». На яких цінностях і принципах ґрунтується загальна середня освіта? Які принципи, на вашу думку, слід ще додати до статті Закону.
2. Назвіть типи навчальних закладів, які визначаються в системі загальної середньої освіти Законом України «Про загальну середню освіту»? Що їх об'єднує?
3. Проаналізуйте ст.11 Закону України «Про загальну середню освіту». Хто приймає рішення про створення, реорганізацію та ліквідацію загальноосвітнього навчального закладу для навчальних

закладів, заснованих на приватній формі власності, на комунальній формах власності? Чи можуть релігійні організації бути засновниками загальноосвітніх навчальних закладів?

4. Які типи навчальних закладів в системі дошкільної освіти визначає Закон України «Про дошкільну освіту» згідно зі ст.12, 19?

5. Що називають Базовим компонентом дошкільної освіти відповідно до ст.19, 22, 23 Закону України «Про дошкільну освіту»? Хто розробляє і затверджує Базовий компонент дошкільної освіти?

6. Проаналізуйте ст.14, ст.41 Закону України «Про дошкільну освіту» щодо нормативів комплектування груп дошкільного навчального закладу. Що треба змінити, на вашу думку, щоб не порушувалася норма даної статті?

7. Проаналізуйте Розділ VI Закону України «Про дошкільну освіту». Хто є учасниками навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі? Які права має дитина у дошкільному навчальному закладі? Які права та обов'язки мають батьки або особи, які їх замінюють?

6. Методи навчання / Oktatási módszerek

Основними формами засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Правові аспекти управління навчальним закладом» являються лекції та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

7. Методи контролю / Az ellenőrzés formái

- Tematikus ellenőrző dolgozatok az előadások, gyakorlati munkák és önálló munkák tematikájából / Тематичні контрольні роботи на основі вивченого лекційного і практичного матеріалу та самостійної роботи студента;

- A gyakorlati órák tematikája alapján készített referátumok, prezentációk, szóbeli és írásbeli feladatok / Реферати, доповіді-презентації, письмові та усні завдання, виконані за тематикою практичних завдань.

- Beszámoló / Залік

8. Розподіл балів, які отримують студенти / A hallgatók által szerezhető pontok eloszlása

Поточне тестування та самостійна робота / Teszt és önálló munka		Підсумковий тест (залік) / Beszámoló	Сума / Összesen
Змістові модулі №1-2 / 1-2. tartalmi modul	Змістовий модуль № 3-4 / 3-4. tartalmi modul		
T1-T6	T7-T12	40	100
30	30		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів / a tartalmi modulok témái

Шкала оцінювання: національна та ECTS / Osztályozási skála: nemzeti és ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності / Tanulmányi összpontszám	Оцінка ECTS / ECTS osztályzat	Оцінка за національною шкалою / Osztályzat a nemzeti skála szerint	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики / vizsga, évfolyammunka és gyakorlat esetén	для заліку / beszámoló esetén
90 – 100	A	відмінно / jeles	зараховано / megfelelt
82-89	B	добре / jó	
75-81	C		

64-73	D	задовільно / elégséges	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання / elégtelen a pótvizsga lehetőségével	не зараховано з можливістю повторного складання / nem felelt meg, a pótbeszámoló lehetőségével
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / elégtelen, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / nem felelt meg, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével

9. Методичне забезпечення / Módszertani ellátottság

Сземлétető anyag prezentáció formájában multimédia kivetítő segítségével. Magyar és ukrán szerzők tankönyveinek és segédanyagainak felhasználása. A turisztikai tevékenység jogi alapjai tantárgy tantárgymódszeri ellátásához felhasználható/ Графічний матеріал передається у формі презентацій за допомогою проєкторів. Використання підручників та навчальних посібників від українських авторів. Для методичного забезпечення викладання дисципліни Правове регулювання туристичної діяльності можна використати:

- az előadások jegyzetének nyomtatott és elektronikus változata; друкований та електронний варіант конспекту лекцій;
- szemléltetési anyag (ábrák, táblázatok, térképek); графічний матеріал (рисунок, таблиці, карти)
- multimédiás anyagok/ мультимедійний матеріал
- szétosztható anyag / роздатковий матеріал
- a Földtudományi és Turizmus Tanszék illetve a főiskola könyvtárának segédanyagai és tudományos monográfiái / наукові монографії та навчальні посібники Кафедри та географії та туризму і бібліотеки інституту.